

Trh práce a nezaměstnanost

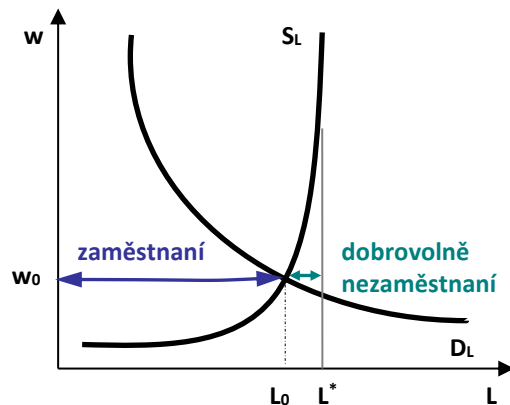
Trh práce

- místo, kde se střetávají dva ekonomické subjekty (firmy a domácnosti) prostřednictvím poptávky po práci a nabídky práce
- na trhu práce domácnosti nabízejí svou práci a firmy práci poptávají

Klasicko-neoklasický přístup k trhu práce

- Neoklasický model předpokládá **dokonale pružné ceny a nominální mzdové sazby**
- Domácnosti nabízejí při dané reálné mzdě tolik práce, kolik je poptáváno.
- Ekonomika je na úrovni plné zaměstnanosti (na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti). *Neexistuje nedobrovolná nezaměstnanost*, bude neustále docházet k vyrovnávání nabídky s poptávkou.
- Na trhu je určitý počet lidí bez zaměstnání, ale to jsou pouze ti lidé, kteří při rovnovážné úrovni mzdové sazby práci nehledají, protože tato mzdová sazba se jim jeví jako nízká. Tito lidé se dobrovolně rozhodli nenabízet při stávající mzdové sazbě svou práci, proto jsou nazýváni jako **dobrovolně nezaměstnaní**.

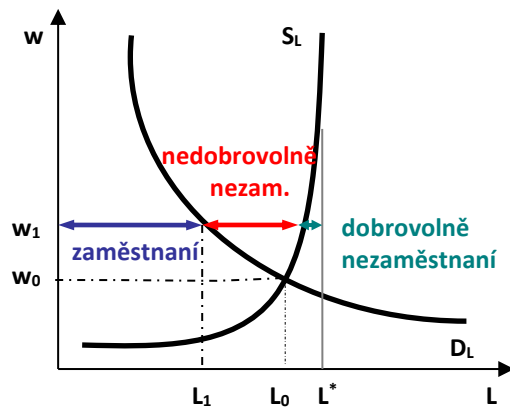
Neoklasický model trhu práce

Keynesiánský přístup k trhu práce

- Tento model předpokládá strnulost cen a mzdových sazeb, tzn. **Nepružnost cen a nominálních mzdových sazeb i cen**.
- Jsou-li mzdové sazby dočasně strulé, po určitou dobu může na trhu práce přetrvávat nesoulad mezi nabízeným a poptávaným množstvím práce.
- Jestliže poptávka po práci klesne, nominální mzdy neklesají a zůstávají na své předchozí úrovni. Existující nominální sazba (w_1) je vyšší než její rovnovážná úroveň a při této úrovni mzdové sazby vzniká **nedobrovolná nezaměstnanost**. Nedobrovolně nezaměstnaní jsou pracovníci, kteří si přejí pracovat při mzdě w_1 , ale nemohou najít zaměstnání.

Keynesiánský model trhu práce

Nezaměstnanost

- obecně můžeme charakterizovat jako **neschopnost pracovní síly nalézt zaměstnání**.

Pracovní síla (ekonomicky aktivní obyvatelstvo, EA)

- všichni jednotlivci, kteří v daném čase dosáhli minimálně patnácti let věku a současně splňují kritéria, na jejichž základě mohou být zařazeni buďto mezi zaměstnané nebo mezi nezaměstnané.
- Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se tedy dělí na:
 - **zaměstnané (Z)** = osoby, které mají ve sledovaném období placené zaměstnání nebo jsou zaměstnány ve vlastním podniku, a to i v okamžiku, kdy jejich práce má pouze příležitostný, dočasný či sezónní charakter.
 - **nezaměstnané (N)** = osoby, které ve sledovaném období sice nebyly zaměstnány, ale práci aktivně hledaly a současně byly připraveny během čtrnácti dnů do nového zaměstnání nastoupit.

Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo (ENA)

- osoby nacházející se mimo pracovní sílu.
- osoby, které v daném čase nebyly zaměstnány a současně nesplňovaly kritéria, která by je zařadila mezi nezaměstnané.
- osoby mladší patnácti let jsou vždy považovány za ekonomicky neaktivní.
- osoby navštěvující jednotlivé vzdělávací instituce (základní, střední a vysoké školy), jednotlivce na mateřské či rodičovské dovolené, dlouhodobě nemocné, invalidní a starobní důchodce.

Míra nezaměstnanosti (u) vyjadřuje procentní podíl nezaměstnaných na pracovní síle.

$$u = \frac{N}{EA} * 100 = \frac{N}{N + Z} * 100$$

Typy nezaměstnanosti:

- **frikční** – krátkodobá nezaměstnanost u ekonomicky aktivních osob, které přecházejí z jednoho pracovního místa na druhé nebo vstupují na trh práce.
- **strukturální** – nezaměstnanost, která vyplývá z nesouladu mezi kvalifikací nebo rozmístěním osob hledajících práci a požadavky nebo rozmístěním pracovních míst.
- **cyklická** – nezaměstnanost, která vzniká v případě nedostatku pracovních míst na trhu. Je důsledkem nedostatečné úrovně agregátní poptávky po statcích a tedy i po pracovní síle.
- **sezónní** – nezaměstnanost, která vzniká v důsledku sezónních změn v nabídce zaměstnání nebo nabídky práce. Je považována za součást frikční nezaměstnanosti.

Stav, kdy existuje vysoká nezaměstnanost, vyjadřuje, že ekonomika nevyrábí na hranici svých produkčních možností, protože část zdrojů není využita. Důsledkem toho dochází ke ztrátě hrubého produktu ekonomiky. Propad produktu je možné kvantifikovat pomocí **Okunova zákona**, který říká, že **pokud se zvýší skutečná míra nezaměstnanosti o 1 % oproti přirozené míře nezaměstnanosti, pak reálný produkt poklesne o 2 % oproti potenciálnímu produktu, respektive zvýšení nezaměstnanosti o 1 % znamená 2 % snížení produktu.**

↓	Y	o	2	%
↑	u	o	1	%

PŘÍKLADY

1. Předpokládejme, že v zemi se 150 mil. obyvatel je 80 mil. zaměstnaných a 5 mil. nezaměstnaných. Kolik činí celkový počet ekonomicky aktivních obyvatel a jaká je míra nezaměstnanosti v dané zemi?

2. V jisté zemi bylo zjištěno na základě posledního sčítání lidu celkem 800 mil. osob. Dále statistika vykazala celkem 150 mil. osob nezaměstnaných a 600 mil. osob výdělečně činných. Frikčně nezaměstnaných je 9 mil. osob.
Pro tuto ekonomiku určete:

- a) celkový počet práceschopného obyvatelstva
- b) míru nezaměstnanosti
- c) míru nezaměstnanosti frikčně nezaměstnaných osob

3. Předpokládejme, že v určitém období ztrácí své zaměstnání 2 % pracovníků. V témže období však 18 % nezaměstnaných nachází nové pracovní příležitosti. Za těchto okolností vyjádřete přirozenou míru nezaměstnanosti.

4. Na základě posledního sčítání lidu bylo zjištěno na celkem 380 mil. osob. Dále statistika vykazala 220 mil. ekonomicky aktivních osob. Míra nezaměstnanosti činila 6%. Vypočtete:

- a) počet nezaměstnaných
- b) počet zaměstnaných osob

5. Vypočtete přirozenou míru nezaměstnanosti za předpokladu, že v daném období 2% zaměstnaných osob ztrácí zaměstnání a současně 28% nezaměstnaných nachází práci.

6. V ekonomice je celkem 260 mil. obyvatel, z toho je 140 mil. zaměstnaných a 20 mil. nezaměstnaných. Určete:

- a) celkový počet ekonomicky aktivních obyvatel
- b) míru nezaměstnanosti

Teoretické otázky

7. Obecná míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl:

- a) počtu nezaměstnaných osob k celkovému počtu obyvatel v zemi.
- b) počtu nezaměstnaných osob k počtu zaměstnaných osob.
- c) počtu nezaměstnaných osob k počtu ekonomicky aktivních obyvatel.
- d) počtu nezaměstnaných osob k počtu ekonomicky neaktivních obyvatel.

8. Mezi nástroje aktivní politiky zaměstnanosti nepatří:

- a) rekvalifikace.
- b) investiční pobídky.
- c) veřejně prospěšné práce.
- d) podpora v nezaměstnanosti.

9. Mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo nepatří:

- a) nezaměstnaní.
- b) lidé ve starobním důchodu.
- c) děti.
- d) lidé pobírající plný invalidní důchod.

10. Dlouhodobě udržitelná míra nezaměstnanosti, která nepředstavuje pro ekonomiku závažný problém a bývá ztotožňována s výkonností ekonomiky na úrovni potenciálního produktu, se nazývá:

- a) přiměřená míra nezaměstnanosti.
- b) akurátní míra nezaměstnanosti.
- c) přirozená míra nezaměstnanosti.
- d) mírná míra nezaměstnanosti.

11. Typ nezaměstnanosti, který vzniká tehdy, kdy existuje nesoulad mezi kvalifikačními schopnostmi a dovednostmi, jež nabízí pracovní síla a těmi, které poptávají zaměstnavatelé, se nazývá:

- a) frikční.
- b) nabídková.
- c) cyklická.
- d) strukturální.